

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**
з дисципліни
РЕЛІГІЙНИЙ ТУРИЗМ І ПАЛОМНИЦТВО

рівень вищої освіти _____ Перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 1401 «Сфера обслуговування» _____
(шифр і назва)

напрямок _____ 6.140103 «Туризм» _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ «Туризм» _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ За вибором _____
(обов'язкова/ за вибором)

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного
бізнесу

Укладач: проф. О.Д. Каплін

2018/ 2019 навчальний рік

1. Навчальний контент:

1.1.

Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Релігійний туризм і паломництво: поняття, форми, типи, особливості.

Тема 1.

Визначення релігійного туризму.

Паломництво як форма релігійного туризму.

1. Поняття про релігію і релігійний туризм.
2. Форми, типи релігійного туризму.
3. Паломництво, його особливості і роль у житті суспільства.
4. Правове регулювання релігійного туризму.

Тема 2.

Структура, класифікації релігій.

Макрорегіони паломництва.

1. Структура, класифікації релігій.
2. Макрорегіони паломництва.
3. Національні релігії і традиції паломництва в сучасному світі. (Індія, Китай, Японія, Саудівська Аравія).

Розділ 2. Релігійний туризм і паломництво: традиції, особливості в Україні.

Тема 3.

Паломницькі традиції в християнстві.

1. Єрусалим та його святині.
2. Історія паломництва на Русі.
3. Паломництво в Середньовічній Європі
4. Православне паломництво з кінця XVIII століття.
5. Відродження православного паломництва в кінці XX – нач. XXI ст.
6. Паломництво в сучасному католицькому світі.

Тема 4.

Релігійний туризм і паломництво в Україні.

Питання:

1. Традиційні релігії в Україні.
2. Релігійний туризм і паломництво в Україні.
3. Релігійний туризм і паломництво в Харківській області.
4. Особливості організації туризму релігійних громад.

2. Плани практичних (семінарських) занять для лабораторних робіт, самостійної роботи.

Тема 1.

Визначення релігійного туризму.

Паломництво як форма релігійного туризму.

План:

1. Поняття про релігію і релігійний туризм.
2. Форми, типи релігійного туризму.
3. Паломництво, його особливості і роль у житті суспільства.
4. Правове регулювання релігійного туризму.

Завдання: підготовка до виступів з доповідями за вказаними темами

Тема 2.

Структура, класифікації релігій.

Макрорегіони паломництва.

План:

1. Структура, класифікації релігій.
2. Макрорегіони паломництва.
3. Національні релігії і традиції паломництва в сучасному світі. (Індія, Китай, Японія, Саудівська Аравія).

Завдання: підготовка до виступів з доповідями за вказаними темами

Тема 3.

Паломницькі традиції в християнстві.

План:

1. Єрусалим та його святині.
2. Історія паломництва на Русі.
3. Паломництво в Середньовічній Європі
4. Православне паломництво з кінця XVIII століття.
5. Відродження православного паломництва в кінці XX – нач. XXI ст.
6. Паломництво в сучасному католицькому світі.

Завдання: підготовка до виступів з доповідями за вказаними темами

ТЕМА 4.

Релігійний туризм і паломництво в Україні.

План:

1. Традиційні релігії в Україні.
2. Релігійний туризм і паломництво в Україні.
3. Релігійний туризм і паломництво в Харківській області.
4. Особливості організації туризму релігійних громад.

Завдання: підготовка до виступів з доповідями за вказаними темами

Рекомендована література

Основна література

Биржаков, М.Б. Введение в туризм [Текст]: учебник / М.Б. Биржаков; Нац. акад. туризма; Балтийск, междунар. ин-т туризма. - 9-е изд., перераб. и доп. - М., СПб.: Издат. дом Герца, 2008. - 576 с.

География туризма : учебник для студентов высших учебных заведений / [Александрова А. Ю. и др.] ; под ред. А. Ю. Александровой. – М. : КноРус, 2008. - 592 с.

Житенёв С.Ю. История русского православного паломничества в X-XVIII веках. — М.: Индрик, 2007. — 480 с.

Иванов, Сергей И. Все, что вы хотели знать о паломничествах: / Сергей Иванов. - Москва: Эксмо, 2008. - 317 с.

Ковальчук А.С. Географія релігії в Україні. Монографія / Ковальчук А.С. – Львів: Видав. Центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003 – 308 с.

Ковальчук А. Релігійний туризм в Україні. Навчальний посібник / А.Ковальчук, Д.Каднічанський, М.Рутинський, Т.Завадовський, А.Манько – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013 – 420 с.

Лешан В. Історія християнства в Україні / В. Лешан, Ю. Звенигородська. – Чернівці: Рута, 2007. – 120 с.

Лубський В. Історія релігій: Підручник / В. Лубський, М. Лубська. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 696 с.

Монастыри – культурные и духовные центры России и Европы. История и современность: Международная монография. – М., 2003. – 176 с.:

Павлов С.В., Мезинцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій. Навчальний посібник. - К.; АртЕК, 1998. - 504 с.

Паломництво та релігійний туризм [Текст] : навч. посіб. / О. О. Любіцева, С. П. Романчук. - К. : Альтерпрес, 2011. - 415 с., XII с.

Практичне релігієзнавство [Текст] : колект. моногр. / за ред. проф. А. Колодного і Л. Филиповича. – К. : Українська конфедерація журналістів : Українська асоціація релігієзнавців, 2012. – 314 с.

Релігійний туризм: термінологічний словник-довідник / [автор-упорядник Т.Божук].

– Л.: Український бестселер, 2010 – 152 с.

Сапелкіна З. П. Релігія і культура. Релігійний туризм: навч. посіб. / З. П. Сапелкіна. – К. : Вид-во Акад. праці і соц. Відносин Федер. проф. спілок України, 2012. – 220 с.

Христов, Т.Т. Религиозный туризм [Текст]: учебное пособие / Т.Т. Христов ~ 4-е изд., испр. - М: Академия, 2008. - 288 с.

Допоміжна література

Актуальні питання соціально значущої діяльності церков та релігійних організацій в Україні / за ред. А. Колодного – К.: “Благовіст”, 2007. – 547 с.

4-й Европейский Конгресс по Паломничеству и поездкам по святым местам, 20–23 сентября 2004, Германия // Туристские Фирмы. 2006 Выпуск 39(7).

Лисовой Н.Н. Русское духовное и политическое присутствие в Святой Земле и на Ближнем Востоке в XIX – начале XX вв. М., 2006.

Моклецова, И.В. «Хождения» в русской культуре и литературе X- XXвеков [Текст]: учебное пособие / И.В. Моклецова. - М.: Изд-во МГУ, 2003.

Патійчук В. О. Україна в системі міжнародного релігійно-паломницького туризму / В. О. Патійчук // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2002. – № 1. – С. 223–227.

Православное паломничество. Сборник. М.: Индрик, 2009.

Справочник для паломников и туристов-христиан. //

МинистерствотуризмаИзраиля, управлениемаркетинга. Иерусалим, 1997.

Черній А. Релігієзнавство: підручник / А. Черній. — К. : Академвидав, 2008. - 400 с

Чернышев, В.М. Религиоведение [Текст]: учебник / В.М.Чернышев. - Киев: Изд-во имени святителя Льва, папы Римского, 2003.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Порталы и сайты о разных религиозных конфессиях и религии [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.links-guide.ru/religioznye-portaly>

Все о мировых религиях [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.religiya.su/

Запрошуємо в Ізраїль [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.welcome-israel.ru/54.html>.

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

РЕЛІГІЙНИЙ ТУРИЗМ І ПАЛОМНИЦТВО

(назва навчальної дисципліни)

1. Поняття релігійного туризму

1.1 Види і форми релігійного туризму

Паломництво - подорож до відомих культових місцях з метою поклоніння і участі в релігійних церемоніях. Паломництво - найдавніший вид культових дій. Як правило, паломництво націлене на участь в релігійних обрядах, що здійснюються в найбільш відомих культових святинях (храмах). У процесі паломництва здійснюється поклоніння місцями, пов'язаними з життям найбільших релігійних діячів.

Паломництво поширене практично серед послідовників, усіх відомих та сучасних релігій. Організацією паломництва зайняті релігійні організації та туристичні фірми, серед яких є такі, які спеціально займаються саме паломницьким туризмом.

Метою паломництва є виконання релігійного обов'язку віруючим, отримання особливої благодаті за надання тих труднощів, які перешкоджають паломництву, а також участь в культових діях, що мають найбільш благодатний, освячений характер.

Сенс паломництва визначається характером релігійної свідомості. Віруючий розглядає Бога як деякого потойбічного початку, що знаходиться в зовсім іншій реальності, ніж віруючий. Але об'єктом поклоніння він може бути тільки в тому випадку, якщо даний віруючому, у звичних йому умовах життя. Це з'єднання потойбічності і посюстороннем і постає як освячене місце, місце, наділена благодаттю, місце найбільшого перебування божества. Воно і стає об'єктом поклоніння віруючих.

Паломник хоче доторкнутися до тих місць, які як би освячені засновником його релігії і його найближчими послідовниками для того, щоб виповнитися благодаті та долучитися до святості. Він бере участь в релігійних обрядах і церемоніях, отримує повчання від священиків і ченців, які знаходяться в цьому святому місці. Іноді паломництво відбувається з метою отримати впевненість у правильності прийнятого важливого рішення, з метою отримання зцілення (тілесного і душевного), з метою подолати духовну кризу або віддячити божеству за подію одужання. Паломництво може мати і політичні цілі, якщо, здійснюючи його, політичний діяч набуває більшої політичної ваги. Так, Микола Другий здійснив на початку XX століття поїздку в Саров Нижегородської губернії, де знаходиться обитель одного з найбільш шанованих російських святих Серафима Саровського. У липні 1903 року в урочистостях прославлення преподобного Серафима Саровського брали участь до 500 тисяч паломників. І участь у цьому торжестві російського імператора зміцнювало віру людей в близькість самодержця до народу і підносило його авторитет.

Безпосереднім спонукальним мотивом паломництва може з'явитися особисте переконання в необхідності залучення до благодаті і святості, приклад одновірців, релігійна норма або ж рада духовної особи. Паломництво стикається з пізнавальним туризмом, але не збігається з ним. Тут знайомство з новою країною або містом суворо цілеспрямовано і необхідно для виконання релігійного обов'язку віруючого. Нерідко паломник прагне отримати нові відомості про країну чи культових об'єктах тільки з метою розширення своїх релігійних уявлень. Проте сучасне паломництво має й істотний пізнавальний аспект. Організацією різних видів паломництв зайняті туристичні фірми. Паломники в тій чи іншій мірі знайомляться з

культовими пам'ятками країни чи міста, а також одночасно зкультурою і визначними пам'ятками країни в цілому. Крім того, нерідко сучасний прочанин - людина, що здійснює подорож, щоб бодай доторкнутися до святинь, побачити місця, пов'язані з історією найбільших релігій, але не брати участь у культових діях. Тут пізнавальні цілі витісняють власне релігійні [2]. Як вже зазначалося, паломництво відомо практично всім сучасним релігіям. Його історія сягає в глибоку старовину. Видатні храми, священніприродні ландшафти (гори, гаї) Далекого Сходу, Центральної Азії, Близького Сходу, Стародавньої Греції привертати до себе десятки тисяч людей. Грецькі історики Геродот і Павсаній, літератор Лукіан залишили нам описи найбільших культових центрів давнини. Оракул в грецьких Дельфах привертав увагу відомих людей давнини, які хотіли отримати пророцтво щодо своєї долі.

В даний час паломництво виступає в якості найважливішого культового дії в буддизмі, індуїзмі, сикхизме, ісламі та християнстві. Паломництво здавна заохочувалося в буддизмі, культура якого поширено на схід, північ і південь багато в чому завдяки монахам-місіонерам. Північний буддизм зберігає традиції паломництва до нинішніх днів. Привабливими цілями для буддистів Махаяни є місця перебування засновника буддизму Будди, відмічені ступами, куполоподібними будівлями без внутрішніх приміщень. Крім того, буддисти прагнуть побувати у відомих монастирях. Рецензію Далай-лами в Індії також відвідують десятки тисяч людей. У Росії центром паломництва буддистів є Іволгинськомудацин під Улан-Уде.

Мільйони людей здійснюють паломницькі поїздки в сучасній Індії. Серед центрів паломництва слід зазначити місто Варанасі, найбільший релігійний центр, місто сотні храмів. За переказами, саме біля цього міста Будда виголосив свою першу проповідь. Свої святі місця є в шівіатов і внушітов, які представляють два основних напрямки індуїзму. Священним дією для кожного індуса є обмивання у водах річки Ганг. Слід зазначити, що одна світова релігія - іслам - розглядає паломництво в якості обов'язкової вимоги для кожного мусульманина. Правда, з тих пір, як мусульмани розселилися по всьому світу, ця вимога не є безумовно необхідним. Все ж таки паломництво до Мекки залишається досить бажаним і дуже почесним підприємством. Другим по значущості місцем паломництва служить Медіна, місто пророка, де знаходиться його могила. Священним містом для кожного мусульманина є Єрусалим. Звідси, зі Святої скелі на горі Морія, за легендою, пророк Муохаммад піднявся до аллаха і бачив його (по-арабски Мірадж - вознесіння пророка). Історичні мусульманські мечеті створені на місці знаходження Єрусалимського храму - на Храмовій горі. Це Куббат ас-Сахра (купол на Скелі, мечеть Омара, VII століття) і Аль-Акса. Мечеть Аль-Акса розташована на південній стороні храмової площі і вважається третьою за значимістю (після святинь Мекки і Медини) святиною мусульманського світу. Це історично перша мечеть Єрусалиму, яка неодноразово перебудовувалася.

Крім святих місць в Саудівській Аравії (могила пугтя в Медіні і Кааба в Мецці), що є святинами мусульман всього світу, існують місця поклоніння мусульман окремих течій. Так, мусульмани-шіїти поклоняються онукові пророка, імаму Хусейну, могила якого знаходиться в іракському місті Кербелі. Свої місця поклоніння, пов'язані з діяльністю відомих діячів ісламу на Кавказі, є і у багатьох народів Північного Кавказу.

Сильні традиції паломництва і серед послідовників іудаїзму. Згідно з віровченням іудаїзму, існує тільки один культовий центр, в якому може відбуватися богослужіння - Єрусалимський храм. Він є об'єктом паломництва всіх євреїв стародавнього світу.

Сильні традиції паломництва в християнстві - католицизмі і православ'ї. Екскурсійні та паломницькі поїздки займають у християн значне місце в потоці релігійного туризму. Це обумовлено тим, що в християнстві існує багатовікова традиція паломництва, популярні відвідування релігійних об'єктів екскурсантами. Але ці традиції існують і в інших релігіях. Справа також у тому, що християнство - найчисленніша за

кількістю прихильників релігії в світі, яка налічує майже 2 млрд. чоловік (майже кожен третій житель Землі є християнином).

Християнство включає в себе п'ять основних напрямків: православ'я, католицизм, протестантизм, монофізитство і несторіанство; численні релігійні течії, руху і деномінації. Представники християнських напрямків і течій також мають свої власні святі місця. У них звершують релігійні паломництва адепти відповідної церкви або організації. Туристи, які подорожують з екскурсійними цілями, можуть належати до якогось одного течією, а можуть відвідати релігійні об'єкти іншої течії.

Специфіку християнських паломництв багато в чому визначають особливості релігійної свідомості віруючих, які, у свою чергу, тісно пов'язані з характером віровчення і культової практики християнства. Мотивами паломництва, можуть бути бажання помолитися чудотворній іконі, що знаходиться в певному храмі (монастирі), сповідатися в місці, сильному в духовному плані і (або) у відомого релігійного діяча (священника, ченця, старця), виконати богоугодні роботи з будівництва, прибирання та т.д. храму чи монастиря, зробити пожертвування, долучитися до благодаті і т.д. Це також бажання вилікуватися від хвороби, виконати дану раніше обіцянку зробити паломництво в разі успіху в якому-небудь справі, одужання рідних і самого себе і т.д. Віруючі Російської православної церкви (РПЦ) під час паломництва по монастирях за покликом свого серця роблять духовні слухняності. Настоятель благословляє послух, і людині даються певний вид робіт і їх терміни.

Особливості паломництва, та й екскурсійних поїздок можуть відрізнятися в різних напрямках християнства, в різних течіях, церквах одного і того ж спрямування (наприклад, у Російській та Грецької православної церкви), в різних частинах територій проживання віруючих. На характер цих поїздок, їх інтенсивність впливають також особливості економічного і політичного становища в тій чи іншій країні (країнах - у випадку міжнародного туризму), рівень матеріального добробуту громадян, їх соціальне і професійне становище (можливо, їх приналежність до релігійних меншин). Прямо чи опосередковано на особливості поїздок релігійних туристів впливає історія країн і народів, то, як склалися стосунки між релігійними організаціями (церквами) та державами, між представниками різних релігій. Також важливу роль відіграють географічне положення, характер погоди в місцях поїздок.

У християнстві паломництво утверджується як особливий вид культового поведінки з IV ст. Цьому сприяла поява чернецтва і культу святих. Найбільш привабливою метою паломництва залишалися Палестина, Єрусалим, де знаходиться храм Гробу Господнього (перша половина IV ст.). Храм Гробу Господнього розташовується на горі легендарного розп'яття Ісуса Христа в місці передбачуваного перебування його труни. У храмі знаходиться ряд каплиць, пов'язаних з епізодами мук і смерті Ісуса Христа і належать різним християнським церквам. Найбільш хвилюючі й урочисті для віруючих служби тут відбуваються у переддень Великодня, свята воскресіння Христа.

Крім Єрусалиму, інтерес викликають місця народження та діяльності Ісуса Христа - Віфлеєм і Назарет [3]. Масовим паломництвом стало в епоху середньовіччя. Сотні тисяч людей вирушали на Близький Схід, щоб доторкнутися до християнських святинь. По суті справи хрестові походи були спрямовані на звільнення християнських святинь від мусульман, для того, щоб зробити їх більш доступними прочанам. Поїздки паломників відбувалися з портів Франції та Італії і були досить добре організовані. З розвитком процесу секуляризації (втратою впливу церкви на суспільство) інтенсивність паломництва стала падати, і до початку XX століття масове паломництво припинилося.

В даний час велике значення як центри паломництва католиків мають культові місця в Західній Європі. Найбільше місце тяжіння католиків - Ватикан. Це не тільки культовий і адміністративний центр світового католицизму, але і художній ансамбль світового значення. Собор святого Петра і ватиканські музеї є видатними пам'ятками

мистецтва Відродження. Собор св. Петра будувався близько ста років і був завершений на початку XVII століття. Він може вміщати до 10 тис. чоловік. Тут знаходиться могила св. Петра, а також багато пам'ятників релігійного мистецтва робіт видатних художників. Поруч із собором знаходиться Ватиканський палац, місцеперебування римських пап. Привабливі для католиків і національні культові пам'ятники в Італії, Іспанії, Франції. Серед них слід відзначити не тільки діючі католицькі собори, але і абатства, монастирські комплекси. Всесвітню популярність придбав французьке місто Лурд, який приваблює тисячі людей, які сподіваються отримати одужання від тяжких недуг.

У католицизмі зберігся такий своєрідний вид паломництва, як перевіз групою віруючих статуї Діви Марії з одного приходу до іншого для поклоніння. Такого роду паломництво організовувалось і нечисленними католицькими громадами Ростовської області в останні роки. Слід зазначити, що в області знаходиться найдавніший на півдні Росії костел, який є зараз пам'ятником історії та мистецтва.

Паломництво - улюблена форма культового служіння в православ'ї. Після прийняття християнства у X ст. російські люди за прикладом християн Заходу і Сходу стали здійснювати відвідування святинь Константинополя і Палестини. Крім того, на Русі здавна не тільки селяни, а й представники інших станів здійснювали відвідання найвідоміших національних православних святинь - храмів, лавр, монастирів.

Паломництво до Палестини спочатку здійснювалося духовними особами, а також представниками правлячого стану. В основному воно відбувалося пішки. Це були справжні ходіння, повні небезпеки. Після захоплення турками Константинополя в 1453 р. традиції ходінь до Палестини практично перервалися. Вони відродилися тільки в XIX столітті. Для допомоги паломникам в Єрусалимі створюється російська духовна місія. У 1882 р. організовується Палестинське суспільство, яке спеціально займалося відправкою російських паломників на Святу землю. Подорож відбувалося, як правило, морським шляхом. Хоча наприкінці позаминулого століття російські селяни ходили до Єрусалиму, і пішки.

Поряд з відвідуванням Палестини та Афону набували значення місцеві національні святині. Ходіння по монастирях стає справжньою національною традицією. Жорстка система економічної залежності, централізм і бюрократія політичному і громадському житті ставали причиною пошуків людьми неформальних душевних відносин, правди життя, втіхи, які шукали у монахів і самітників. Російські люди, шукали в ході паломництва позбавлення від серйозних недуг, звільнення від важкого свідомості своїх помилкових вчинків, прагнули принести тілесне і душевне полегшення своїм близьким. Найважливішими місцями паломництва протягом століть залишалися Києво-Печерська та Троїце-Сергієва Лаври.

Критерії оцінки успішності та результатів навчання з курсу

Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовується поточний та семестровий види контролю.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях.

Семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку у письмовій формі в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією програмою.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю, та балів, отриманих за результатами семестрового контролю (заліку). Максимальна сума балів складає 100 балів включно.

Набрана кількість рейтингових балів є основою для оцінки за національною шкалою. Шкала оцінювання наведена нижче.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять.

Загальна кількість балів на успішне виконання завдань – 60.

Приклад для заліку

Поточний контроль та самостійна робота									Сума	
Розділ 1					Розділ 2					Підсумковий контроль
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	60	100
6	6	6	6	6	6	4				

T1, T2 ... T9 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
	90 – 100	відмінно

70-89	добре	зараховано
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ІНДІВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ з курсу

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1.	Тема 1. Відмінність релігійного туризму від інших видів туризму. Паломництво як форма релігійного туризму. Визначення релігійного туризму, його місце в системі туристичної діяльності. Паломницький туризм. Екскурсійний туризм релігійної тематики. Вивчення теоретичних питань, пошук та огляд наукових публікацій.	4	усне опитування
2.	Тема 2. Класифікація релігій. Світові, національні та язичницькі релігії Розуміння феномену релігіївченими і богословами. Підстави релігії. Структура релігії. Функції релігії в суспільстві. Типологія сучасних релігій. Проаналізуйте і дайте порівняльну характеристику міжнародним правовим нормам, що регламентують право людини на свободу совісті і релігійний туризм.	4	усне опитування
3.	Тема 3. Паломницькі традиції в християнстві. Єрусалим та його святині Свята Земля і Єрусалим - основні місця паломництва християн. Намалуйте контурну карту держави Ізраїль і відзначте на ній Святі місця християнства і традиційні маршрути паломників	4	усне опитування
4.	Тема 4. Паломництво в Середньовічній Європі і в сучасному католицькому світі Паломництво в Середньовічній Європі і в сучасному католицькому світі. Культові пам'ятки Західної Європи. Знайдіть в Інтернеті зображення середньовічних храмів Романського стилю, в яких	4	усне опитування

	зупинялися палігрими. Відзначте на карті Західної Європи три основних маршруту, по яких рухалися католицькі паломники.		
5.	Тема 5. Традиційні релігії в Україні Православ'я: прихильники, територія і туристична інфраструктура. Історія поширення в Україні протестантизму, ісламу, буддизму, іудаїзму. Дайте відповідь самі на аналітичні питання, присвячені ролі і значення православ'я та інших релігій в житті сучасного суспільства.	4	усне опитування
6.	Тема 6. Історія паломництва на Русі Православне паломництво. Православні центри, монастирі та храми в країнах далекого зарубіжжя. Складіть есе на тему: Православні обряди і таїнства. бізнес	3	усне опитування
7.			
8.			
	Разом	23	

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Дайте визначення релігійного туризму.
2. Які основні різновиди релігійного туризму?
3. Які відмінності між паломницьким туризмом і екскурсійним туризмом релігійної тематики?
4. Розкажіть коротко про історію паломництва в язичницькому світі.
5. Які основні форми і категорії релігійного туризму?
6. З яких компонентів складається туристський потенціал релігійного туризму?
7. Які країни в першу чергу прагнуть відвідати вчені, які займаються вивченням релігій?
8. Дайте визначення турпродукту та туристичної інфраструктури.
9. Розкажіть про сектори релігійного туризму.
10. Які існують види маршрутів в релігійному туризмі?
11. Розкажіть про ліцензування та сертифікації туристичної діяльності.
12. Що таке релігія? Які її основні функції в суспільстві?
13. Порівняйте позитивні і негативні оцінки феномену релігії філософами, вченими і богословами.
14. Які існують різновиди релігій у світі?
15. Проведіть порівняльний аналіз світових релігій (християнства, ісламу та буддизму).
16. Які функції релігії в суспільстві?
17. У чому схожість і відмінності релігій західних і східних?
18. Назвіть три основні конфесії християнства і коротко охарактеризуйте їх.
19. Яка чисельність християн в цілому і різних його напрямків в світі і окремих країнах?
20. Які основні віроповчальні істини (догмати) існують у християнстві? Назвіть догмати католицизму, які не визнає православ'я.
21. Розкажіть про історію паломництва в християнстві.
22. Дайте характеристику території поширення православ'я.
23. Дайте характеристику території поширення католицизму й протестантизму.
24. Які ви знаєте типи монастирів РПЦ?
25. Розкажіть про кількох відомих вам православних монастирях на території України.
26. Де знаходиться свята гора Афон? Скільки на ній православних монастирів?

27. Назвіть центри залучення православних паломників в Греції, Єгипті та на Кіпрі.
28. Назвіть центри залучення православних паломників в Італії і у Франції.
29. Які ви знаєте основні паломницькі центри католиків і протестантів у Західній Європі?
30. Розкажіть про найбільш шанованих святих Західної Європи.
31. Що приваблює паломників і екскурсантів на Святу землю?
32. Дайте коротку характеристику віровчення ісламу.
34. Які існують основні течії ісламу? У чому полягають відмінності між ними?
35. Розкажіть про основні країнах проживання мусульман та чисельності послідовників цієї релігії в цих країнах і світі в цілому.
36. Що ви можете повідомити про особливості території, де домінує іслам?
37. Які найвідоміші релігійні центри мусульман ви знаєте?
38. Хадж мусульман у Мекку.
39. Чи можуть люди, що не сповідають іслам, відвідати Мекку?
40. Назвіть основні течії буддизму.
41. Дайте коротку характеристику релігійної доктрини буддизму.
42. 43. Дайте характеристику території поширення буддизму.
44. Яка чисельність буддистів в світі і окремих країнах?
45. У чому привабливість Тибету для туристів, які подорожують з релігійними цілями?
46. Розкажіть про кількох відомих вам паломницьких центрах буддизму в Індії та Непалі.
47. Розкажіть про кількох відомих вам паломницьких центрах буддизму в країнах Закордонної Азії (крім Індії і Непалу).
50. Дайте коротку характеристику релігійних концепцій індуїзму.
51. Назвіть основні течії індуїзму.
52. Розкажіть про основні особливості паломництва в індуїзмі.
53. Розкажіть про територію поширення індуїзму.
54. Скільки налічується індусів в світі? В яких країнах вони проживають?
55. Які відомі храми і храмові комплекси індуїзму ви знаєте?
56. Розкажіть про кількох відомих вам в ашрамах Індії.
57. Які поради ви б дали російським туристам, що направляються в паломницькі або екскурсійні поїздки по святих місцях індуїзму в Індії?
58. Дайте коротку характеристику релігійного, філософського та етичного аспектів даосизму і конфуціанства.
59. Які місця в Палестині, священні для іудеїв, пов'язані з історією Старого завіту?
60. Яка головна святиня євреїв в Єрусалимі?
61. Чому Індія є екзотичною країною для релігійного туризму і духовних шукань?
62. Що приваблює туристів в китайський монастир Шаолінь?
63. У чому своєрідність культури Японії і яку роль відіграють у ній синтоїстские храми?
64. Які існують тенденції в розвитку релігійного туризму та паломництва в сучасній Україні?
65. Які перспективи співпраці паломницьких організацій РПЦ і світських турфірм?
66. Які існують теми і напрямки для спеціалізації в області релігійного туризму і паломництва?
67. Яка роль релігії в історії та культурі сучасної України?

3. Завдання семестрових письмових залікових робіт:

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Спеціальність 242 Туризм

Семестр 8

Форма навчання: денна/заочна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр

Навчальна дисципліна: Релігійний туризм і паломництво

БІЛЕТ (Завдання) № 1

1. Поняття про релігію (20 балів)
2. Макрорегіони паломництва (20 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
протокол № 1 від “28 ” серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (А.Ю. Парфінєнко)
підпис

Екзаменатор _____ (О.Д. Каплін)
підпис

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Спеціальність 242 Туризм

Семестр 8

Форма навчання: денна/заочна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр

Навчальна дисципліна: Релігійний туризм і паломництво

БІЛЕТ (Завдання) № 2

1. Поняття про релігійний туризм. (20 балів)
2. Макрорегіони паломництва (20 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
протокол № 1 від “28 ” серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (А.Ю. Парфінєнко)
підпис

Екзаменатор _____ (О.Д. Каплін)
підпис

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

БІЛЕТ (Завдання) № 3

БІЛЕТ (Завдання) № 4

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
 Спеціальність 242 Туризм
 Семестр 8
 Форма навчання: денна/заочна
 Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр
 Навчальна дисципліна: Релігійний туризм і паломництво

БІЛЕТ (Завдання) № 5

1. Паломництво, його особливості і роль у житті суспільства. (20 балів)
2. Національні релігії і традиції паломництва в сучасному світі (Японія). (20 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
протокол № 1 від “28 ” серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (А.Ю. Парфіненко)
підпис

Екзаменатор _____ (О.Д. Каплін)
підпис

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
 Спеціальність 242 Туризм
 Семестр 8
 Форма навчання: денна/заочна
 Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр
 Навчальна дисципліна: Релігійний туризм і паломництво

БІЛЕТ (Завдання) № 6

5. Правове регулювання релігійного туризму. (20 балів)
6. Національні релігії і традиції паломництва в сучасному світі (Саудівська Аравія). (20 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
протокол № 1 від “28 ” серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (А.Ю. Парфіненко)
підпис

Екзаменатор _____ (О.Д. Каплін)
підпис

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
 Спеціальність 242 Туризм
 Семестр 8
 Форма навчання: денна/заочна
 Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр
 Навчальна дисципліна: Релігійний туризм і паломництво

БІЛЕТ (Завдання) № 7

- 1.Паломництво, його особливості і роль у житті суспільства. (20 балів)
- 2.Єрусалим та його святині. (20 балів)

- ### 5. Особливості організації туризму релігійних громад. (20 балів)

6. Релігійний туризм і паломництво в Харківській області. (20 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
протокол № 1 від “28 ” серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (А.Ю. Парфінєнко)
підпис

Екзаменатор _____ (О.Д. Каплін)
підпис

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Спеціальність 242 Туризм

Семестр 8

Форма навчання: денна/заочна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр

Навчальна дисципліна: Релігійний туризм і паломництво

БІЛЕТ (Завдання) № 10

1. Особливості організації туризму релігійних громад. (20 балів)
2. Паломництво в сучасному католицькому світі. (20 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
протокол № 1 від “28 ” серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (А.Ю. Парфіненко)
підпис

Екзаменатор _____ (О.Д. Каплін)
підпис